

Становище

На „Свобода за всеки – адвокати“

относно Проектозакон за предучилищното и училищното образование

*Гласуван от Комисията по образованието, науката и въпросите на децата,
младежта и спорта*

на първо четене на 12 април 2012 г. в Народно събрание

Със съжаление отчитаме факта, че този проектозакон бе гласуван на първо четене в Комисията. В него недвусмислено се продължава недемократичната традиция на държавен монопол върху образованието. Ролята на родителите относно формата, вида, съдържанието и философията на образованието е сведена до минимум, тоест само до зададената от държавната администрация рамка, в която се гарантира доминиране на държавното училище и на държавната администрация относно всички важни решения по въпроса на образованието.

Въвеждането на задължителна детска градина от 4 годишна възраст и целодневното обучение допълнително ще откъснат децата от техните родители и семейства. Ролята на родителите е принижена и приравнена с тази на учители, администратори и дори на децата. Родителите нямат свободата да избират алтернативно образование вън от наложената от правителството рамка.

Без да навлизаме в подробности относно другите аспекти на законопроекта, отсъствието на плурализъм в образованието и алтернатива за родителите е сериозно нарушение на принципа на свободното и демократично общество. На законодателите е известен фактът, че определен брой български семейства са избрали домашната форма на обучение, която е доказана в своето академично, възпитателно и морално превъзходство пред масовото публично училище в редица други страни. Въпреки това, образователният законопроект не адресира правото на родителите да образуват децата си по различни от държавните стандарти и не признава правата на домашните ученици като възможна форма на обучение.

Нашето предложение е да се избегне тоталното и недемократично свръхрегулиране на важната сфера на образование на децата и избора на техните родители в тази посока. Свръхрегулационният подход към образованието нарушава правата на родителите да отглеждат, възпитават и образуват децата си съгласно своите възгледи и убеждения – права залегнали в международни документи като Всеобща декларация за правата на човека, Европейска конвенция за защита на правата човека и основните свободи и др.

Считаме, че е нужно законодателно да бъде въведен текст, който да гарантира правото на родителите да възприемат и да практикуват образование, което се явява алтернатива на предложеното от държавата. Текстът може да гласи:

„Държавата признава правото на родителите да отглеждат, възпитават и образоват децата си съгласно своите светогледни, философски и религиозни убеждения и за целта допуска родителите да осъществяват образование на децата си, извън формите уредени в настоящия закон.”

Систематично текстът може да бъде разположен в „Общи разпоредби”, „Допълнителни разпоредби” или „Преходни и заключителни разпоредби”.

Този подход ще гарантира правата на родители, които желаят да образоват децата си вкъщи или в друг частен образователен модел. Възможно е домашните ученици да бъдат тествани по стандартите на държавната образователна система, ако те и техните родители желаят да получат признание на знанията си по държавен стандарт. Но не би следвало законодателят да продължава да създава пречки пред свободния избор на образователна форма от родителите.

Ние и нашите съмишленици – български и международни, личности и организации – ще продължим да защитаваме правото на истински демократичен избор в образованието на децата и техните родители. Здравото семейство е в основата на личното и семейно щастие и благополучие, както и на националния просперитет. Здравото семейство с ценности и добро образование. Българският законодател следва да се съобрази с времето, в което живеем, като реално спазва принципите на свободното и демократично общество, който изисква държавата да гарантира плурализъм и правата на всички, включително и в сферата на образованието.

С уважение,

Адв. д-р Виктор Костов
„Свобода за всеки – адвокати”
www.svobodazavseki.org

„Свобода за всеки” е неправителствена група за защита на правата на свобода на съвестта, религия, слово и семейните ценности. Адв. д-р Виктор Костов работи в тази област от 1992 г. и има научни и популярни публикации на български и английски език. „Свобода за всеки” е и онлайн списание, което излиза от 2004 г. по темата за правата и основните свободи на хората. Наши съмишленици са неправителствени и правозащитни организации в страната и в международен план.